

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗ

Αλβέρτος Σβάιτσερ

Γιάννης Πασιώνης
Παιδίατρος

Ήθελα να γίνω γιατρός για να μπορέσω να εργασθώ χωρίς λόγια. Δεν θα μιλούσα για τη θρησκεία της αγάπης αλλά θα την εφήρμοζα.

A. Σβάιτσερ

Γιατρός στη Λαμπαρéné της Αφρικής, συγγραφέας πολλών φιλοσοφικών, αυτοβιογραφικών έργων, μουσική ιδιοφυία. Γεννήθηκε σ' ένα γραφικό χωριό της Αλσατίας το 1875, κι ήταν το δεύτερο απ' τα επτά παιδιά του πάστορα και δασκαλου του χωριού. Όταν ήταν μικρός ήταν τόσο ασθενικός, που πίστευαν ότι δεν θα ζούσε για

πολύ. Αυτός όμως έφτασε ως τα ενενήντα χρόνια ρωμαλέος στην ψυχή και στο σώμα, αφιερωμένος μέχρι αυτοθυσίας στη ζωή της δράσης. Μεγαλώνοντας σε ειδυλλιακό περιβάλλον πήρε από τους δικούς του πολλή στοργή και αγάπη και ενίσχυση των έμφυτων δεξιοτήτων του. Ο ίδιος αναφέρει ότι έμαθε να διαβάζει και να γράφει με μεγάλο κόπο κι εδω όμως ανεστράφησαν τα πράγματα κι έγινε ένας συγγραφέας πρωτότυπων έργων, καθηγητής σε πολλές πανεπιστημιακές σχολές. Από ηλικίας 5 ετών άρχισε μαθήματα μουσικής και έφτασε να γίνει παγκοσμίως γνωστός ως ερμηνευτής εκκλησιαστικού οργάνου σε έργα Μπαχ. Σπούδασε, συχνά με υποτροφία, φιλοσοφία, θεολογία, αρχαία ελληνική, λατινική, εβραϊκή φιλολογία. Τον χαρακτήριζε ακατάβλητο σθένος, δυνατή κράση, φιλομάθεια. Διάβαζε ανάμεσα σε στοίβες από βιβλία ως αργά τη νύχτα και συχνά πήγαινε στα πρωινά μαθήματα χωρίς να έχει κοιμηθεί.

Σε ηλικία 30 ετών παίρνει την απόφαση να σπουδάσει Ιατρική. Έτσι εγκαταλείπει μια λαμπρή σταδιοδρομία καθηγητού, οργανίστα σε συναυλίες και προετοιμάζεται για να εξασκήσει την επιστήμη της ιατρικής στην πιο πρωτόγονη περιοχή της ισημερινής Αφρικής. Πριν από την απόφαση αυτή έγραψε «μου ήρθε η ιδέα ότι δεν πρέπει να δεχτώ την ευτυχία μου σαν κάτι εντελώς φυσικό, αλλά ότι είχα υποχρέωση να προσφέρω, να αφοσιωθώ σε μια υπηρεσία καθαρώς ανθρωπιστική. Κατάλαβα την έννοια των λόγων του Χριστού "εκείνος που θέλει να φυλάξει τη ζωή του θα τη χάσει, ενώ εκείνος που θυσιάζει τη ζωή του για μένα και το ευαγγέλιο θα τη σώσει"».

Άρχισε τις ιατρικές σπουδές του και ρίχτηκε με ζήλο στις φυσικές επιστήμες. Πολλοί γνωστοί του από τους ακαδημαϊκούς κύκλους και από

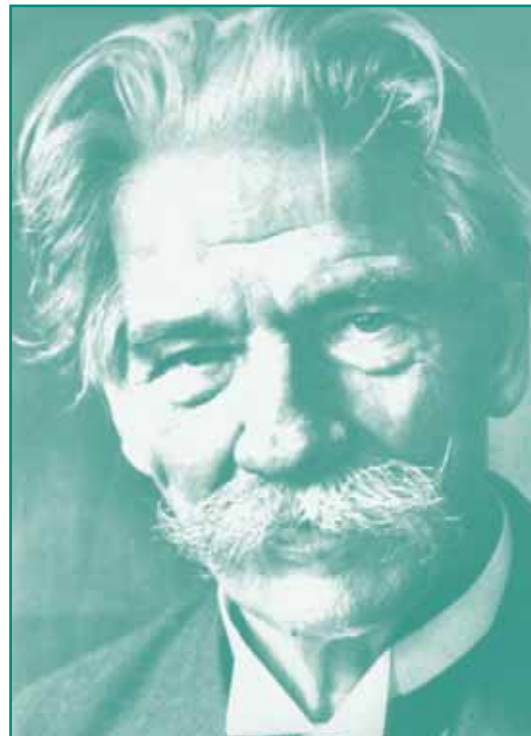
τους μουσικούς, θεώρησαν παράλογη αυτή του την απόφαση. Μάλιστα όταν παρουσιάστηκε με την ιδιότητα του φοιτητή στον κοσμήτορα της Ιατρικής Σχολής, εκείνος θέλησε να τον παραπέμψει σ' ένα συνάδελφο της Ψυχιατρικής. Τον Οκτώβριο του 1905 πήγε στο πρώτο μάθημα ανατομίας. Τον Δεκέμβριο του 1911 ύστερα από την τελευταία εξέταση στη χειρουργική πήρε το πτυχίο του. Απέμενε μια πρακτική άσκηση ενός έτους σαν εσωτερικός σε κλινικές. Την άνοιξη του 1912 πήγε στο Παρίσι για να μελετήσει την Ιατρική των τροπικών χωρών. Τον Ιούνιο του 1912 παντρεύτηκε την Ελένη Μπρέσλαου, η οποία είχε κι αυτή έμφυτη την τάση στη διακονία των αδυνάτων –είχε δουλέψει μαζί του παλαιότερα για απροστάτευτα παιδιά και αποφυλακισμένους καταδίκους.

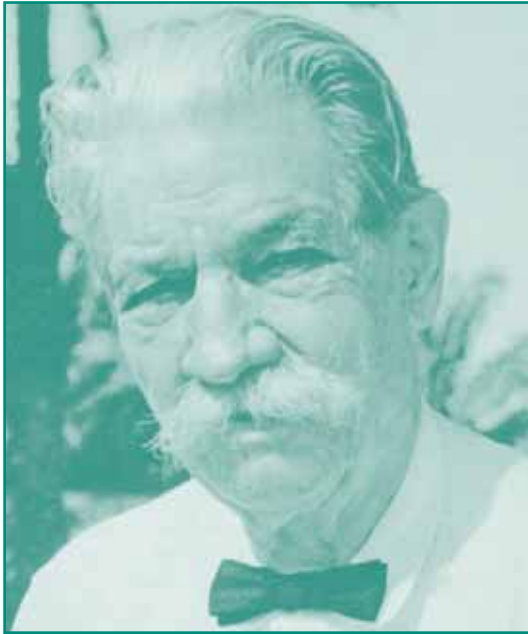
Για να τον βοηθήσει με πρακτικό τρόπο στην αποστολή τους σπούδασε κι αυτή νοσηλευτική. Κι έτσι άρχισαν τις αγορές για το ταξίδι στην Αφρική και τον εγκιβωτισμό τους. Συγκέντρωσαν ιατρικά εργαλεία, φαρμακευτικό και επιδεσμικό υλικό και τον απαραίτητο εξοπλισμό για τη λειτουργία ενός Νοσοκομείου. Τον Φεβρουάριο του 1913 καρφώθηκαν και φορτώθηκαν 70 κιβώτια για το Μπορντώ. Στις 26 Μαρτίου αναχώρησε με τη γυναίκα του από το Μπορντώ για το Λαμπαρνέ της Γκαμπόν, που ήταν τότε γαλλική αποικία με το πιο ανθυγιεινό κλίμα της περιοχής: υπάρχουν δύο εποχές, η μια με καταρρακτώδεις βροχές κι η άλλη με τρομερή ξηρασία. Οι λευκοί δύσκολα αντέχουν τον ανελέητο εχθρό τον ήλιο (40° υπό σκιάν) και φοράνε συνεχώς κάσκα στο κεφάλι. Ό, τι δεν καταστρέφει το κλίμα το καταβροχθίζουν οι ύπουλοι τερμίτες. Η μύγα τσε-τσε, φορέας της ασθένειας του ύπνου, σκοτώνει ζώα και ανθρώπους. Εκεί κατοικούσαν νεγρικές φυλές από τις πιο πρωτόγονες που εφάρμοζαν ορισμένες και τον κανιβαλισμό.

Όταν έφτασαν εκεί οι Σβάιτσερ αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν σαν αίθουσα εξετάσεως των ασθενών ένα παλιό κοτέτσι. Μέσα σε λίγους μήνες έφτιαξαν ένα παράπηγμα από αυλακωτή λαμαρίνα που περιλάμβανε ένα μικρό χειρουργείο και ένα φαρμακείο. Γύρω απ' αυτό βαθμιαία στήθηκε μια σειρά από καλύβες από μπαμπού για να στεγάσουν τους ασθενείς. Έτσι άρχισαν να καταφθάνουν άρρωστοι με πιρόγες από τον ποταμό Ογκαουά από απόσταση 200 έως 300 χιλιομέτρων. Να τι γράφει ο γιατρός: «Είχα να θεραπεύ-

σω ασθενείς με ελονοσία, λέπρα, ασθένεια του ύπνου, δερματικά έλκη. Στα χειρουργικά είχαμε πολλές περιεσφιγμένες κήλες και όγκους από ελεφαντίαση». Ακόμη ήταν περιπτώσεις με φυματίωση, τράχωμα, τροπικούς πυρετούς, κίτρινο πυρετό, αμοιβαδική δυσεντερία, τραυματισμούς και δαγκώματα από θηρία. Επίσης και οι ασθένειες που είχαν φέρει οι λευκοί αποικιοκράτες: αφροδίσια, εκφυλιστικές καταστάσεις από αλκοόλ και ναρκωτικά. Οι λευκοί απασχολούσαν τους ντόπιους με την κοπή ξυλείας κι έτσι υπήρχε έλλειψη εργατικών χεριών για τις φυτείες. Οι ντόπιοι παραμελούσαν τις πατροπαράδοτες γεωργικές δουλειές, δεν είχαν βασικά προϊόντα για την επιβίωσή τους και έτρωγαν κονσερβαρισμένο κρέας με αποτέλεσμα δηλητηριάσεις συχνές και τη νόσο μπέρι-μπέρι. Η ζωή ήταν μια αδιάκοπη λιποταξία από τον θάνατο. Ακόμη είχε να αντιμετωπίσει και τις αντιδράσεις από ντόπιους γιατρούς-μάγους που έβλεπαν να χάνεται η πελατεία τους γιατί οι ιθαγενείς, θύματα δεισιδαιμονιών, είχαν πολλά και δυσεκρίζωτα ταμπού.

Μετά από 9 μήνες είχαν νοσηλεύσει πάνω από 2.000 άτομα. Η γυναίκα του περιποιούνταν τους αρρώστους, απολύμεινε τα εργαλεία, ήταν

βοηθός χειρουργείου, ακόμη και μαγείρισσα. Σε στιγμές περισυλλογής, αργά τα βράδια ο Σβάιτσερ έγραφε «Ανήκω στην κατηγορία των γιατρών που δεν έχουν την ψυχική δύναμη που απαιτεί το επάγγελμα, αλλά συνεχώς ανησυχούν για την κατάσταση των βαριά ασθενών τους. Προσπάθησα να αποκτήσω την ψυχραιμία που επιτρέπει στον γιατρό που συμπάσχει για τους πόνους των ασθενών, να φυλάει και να μην ξεδύει τις δικές του δυνάμεις».

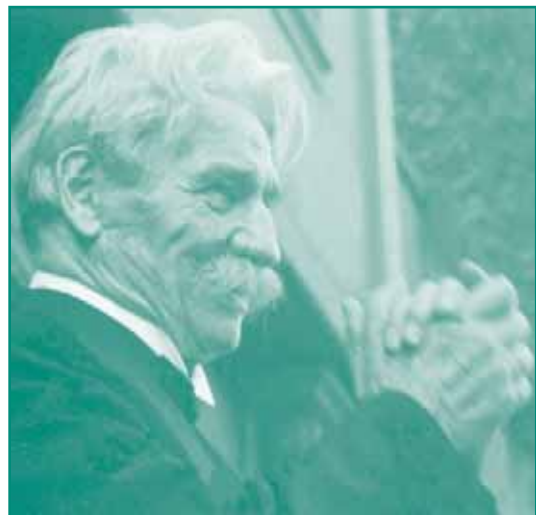
Τον επόμενο χρόνο, το 1914, ξεσπά ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Οι Σβάιτσερ, ως Γερμανοί υπήκοοι, θεωρήθηκαν αιχμάλωτοι πολέμου από τις γαλλικές αρχές και τους έθεσαν υπό περιορισμό με επιτήρηση φρουράς. Έτσι σταμάτησαν να εργάζονται. Το φθινόπωρο του 1915 έληξε ο περιορισμός, όμως τώρα λόγω του αποκλεισμού δεν μπορούσαν να βρουν φάρμακα, προμήθειες ιατρικές. Μέσα στην παραφροσύνη του πολέμου ο Σβάιτσερ έγραφε «η ιδέα του Σεβασμού στη ζωή είναι το θεμέλιο της ηθικής. Αυτή η ηθική του σεβασμού σε κάθε ύπαρξη περιλαμβάνει κάθε τι που μπορεί να εκδηλωθεί σαν αγάπη, αυτοπάρνηση, συμπόνοια στους δυστυχείς, συμμετοχή στη χαρά και την κοινή προσπάθεια».

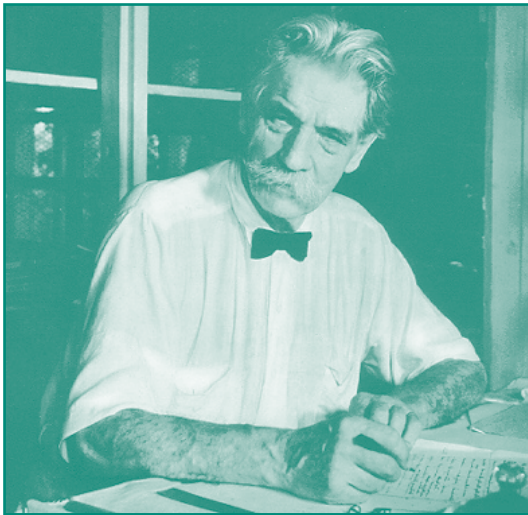
Τον Σεπτέμβριο του 1917 οι Σβάιτσερ μεταφέρονται σε στρατόπεδο αιχμαλώτων. Αρχικά στην περιοχή των Πυρηναίων, σ' ένα παλιό, ερειπωμένο μοναστήρι, όπου ο Αλβέρτος έγινε για-

τρός των κρατουμένων. Μετά 6 μήνες τους μετέφεραν σ' άλλο στρατόπεδο και μετά την απελευθέρωση, όταν η Αλσατία έγινε γαλλική, τους άφησαν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Το 1918 υπηρέτησε ως γιατρός στο Νοσοκομείο του Στρασβούργου και τότε υπεβλήθη και σε δυο εγχειρήσεις. Για 6 χρόνια, έως το 1924, ανέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα με διαλέξεις σε πολλές χώρες (Γερμανία, Σουηδία, Ελβετία), έδινε συναυλίες με έργα Μπαχ και συνέγραψε αρκετά βιβλία όπως: *Στα σύνορα του παρθένου δάσους*, *Η φιλοσοφία του πολιτισμού (παρακμή και ανόρθωση – πολιτισμός και ηθική)*, *Μπαχ: ο μουσικός – ποιητής*, *Αναμνήσεις από την παιδική και εφηβική μου ηλικία*, που μεταφράστηκαν σε πολλές γλώσσες. Ανακηρύσσεται διδάκτωρ σε πολλά πανεπιστήμια, δημιουργούνται σύλλογοι με την ονομασία «Φίλοι του Λαμπαρενέ» γίνεται διάσημος, εμψυχώνει τους νέους λέγοντας: «Χάρη στον ιδεαλισμό της νεότητας ανακαλύπτει ο άνθρωπος την αλήθεια. Η ανθρωπότητα δεν είναι τόσο υλιστική όσο συνηθίζουν να τη χαρακτηρίζουν. Έχω τη βεβαιότητα ότι υπάρχει περισσότερη δίψα για ιδανικά απ' ό, τι φαίνεται».

Κατορθώνει να συγκεντρώσει χρήματα και δωρεές που προορισμό έχουν – τί άλλο; Το Νοσοκομείο στο Λαμπαρενέ. Για λίγο καιρό με τη φιλομάθεια που τον διακρίνει αυτός ο δια βίου μαθητής, παρακολουθεί μαθήματα μαιευτικής και οδοντιατρικής.

Τον Φεβρουάριο του 1924 αναχωρεί πάλι για την Αφρική. Μέσα σε 2 μήνες φτάνει στο Λαμπα-

κής έγγραφε «Δεν υπάρχουν ήρωες παρά στην αυταπάρνηση και τον πόνο. Εκείνος που πιστεύει ότι κάνει το καλό δεν πρέπει να περιμένει ότι οι άλλοι θα του καθαρίσουν τον δρόμο από τις πέτρες. Αντιθέτως να περιμένει ότι οι άλλοι θα του ρίξουν κι άλλες πέτρες στο πέρασμά του. Δεν υπάρχει θέση ή επάγγελμα που να μην επιτρέπει να αφοσιωθείς. Μπορεί κανείς να βρει όλες τις περιπτώσεις όσο ταπεινές και αν είναι, που θα αναπτύξει την ανθρωπιστική του δράση».

Τη δεκαετία του 1930 κάνει πολλά ταξίδια ακόμη και στην Αμερική όπου τον προσκαλεί ο Αϊνστάιν. Μαζί του τάσσεται με διαλέξεις εναντίον των ατομικών όπλων και υπέρ της διακοπής των πυρηνικών δοκιμών. Εκεί στην Αμερική παραλαμβάνει μεγάλες ποσότητες με τα πιο πρό-

ρéné όπου έμεινε τρία μαχητικά χρόνια πολεμώντας στη ζούγκλα ως γιατρός και ως επισκευαστής κτιρίων και μηχανικός. Από το Νοσοκομείο δεν είχε μείνει παρά μία μικρή παράγκα κι ο σκελετός μιας καλύβας από μπαμπού. Όλα τα άλλα κτίρια, μέσα από την επτάχρονη απουσία τους στην Ευρώπη, είχαν σαπίσει και είχαν γκρεμιστεί. Μετά ενάμιση χρόνο το Νοσοκομείο είχε ξαναχτιστεί, ήρθαν και άλλοι εθελοντές γιατροί και νοσοκόμες, άρχισαν να δουλεύουν εντατικά όταν ξέσπασε ένας φοβερός λιμός. Η κυριότερη αιτία ήταν ότι οι ιθαγενείς με την υλοτομία που απέφερε κέρδη στους φυλάρχους, είχαν εγκαταλείψει τις καλλιέργειες. Κοντά σ' αυτά ήρθε μια επιδημία δυσεντερίας, έτσι ώστε έγινε επιτακτική ανάγκη να μεταφερθεί το Νοσοκομείο σ' ένα μέρος πιο απλόχωρα σε απόσταση 3 χιλιομέτρων και να χτιστούν απομονωμένοι χώροι για να προλάβουν την επέκταση των λοιμώξεων. Γύρω από τα κτίρια φρόντισε να γίνουν φυτείες με καρποφόρα δέντρα κι έτσι έφτασαν να περιθάλλουν 200 αρρώστους. Η υπερκόπωση όμως και φλεγμονές στα πόδια των αναγκάζουν να φύγει για 2 χρόνια πάλι στην Ευρώπη όπου με κινητοποιήσεις συγκεντρώνει τα αναγκαία για τη λειτουργία του Νοσοκομείου του.

Επανέρχεται τον Δεκέμβριο του 1929 με σύγχρονο τώρα εξοπλισμό. Πολλοί ασθενείς για να έλθουν να χειρουργηθούν ταξιδεύουν επί εβδομάδες. Πέρα από τα ιατρικά καθήκοντά του, συχνά κάνει κηρύγματα, με αγαπημένο θέμα την επί του Όρους Ομιλία του Χριστού, σ' αυτούς τους ανέστιους πένητες. Με διάθεση αυτοκριτι-

σφατα φάρμακα για τη λέπρα (Dialoj και Promin). Χωρίς να ακούει τις συμβουλές των γιατρών δεν παύει να ταξιδεύει από τη μια πόλη στην άλλη, συχνά νύχτα, πάντα στην τρίτη θέση, –όταν δεν υπήρχε τέταρτη. Αργότερα, όταν η χιτλερική θηριωδία δημιουργούσε τα αναρίθμητα θύματα, ήταν στη συνείδηση των ειρηνοφίλων το πιο προκεχωρημένο φυλάκιο του ανθρωπισμού. Το 1949 ξαναγυρίζει στην Αφρική και χτίζει ένα λεπροχώρι. Με διάθεση αυτοκριτικής έγραφε «Πόσο υπέφερα που δεν μπορούσα να εξετάσω τους αρρώστους μου όπως έπρεπε, γιατί δεν μπορούσα να αφιερώσω αρκετό χρόνο για τον καθένα τους, πόσες φορές μια μελέτη στο μικροσκόπιο, μια ανάλυση θα με βοηθούσαν να τους γιατρέψω, αλλά δεν μπορούσα».

Το 1953 τιμάται με το βραβείο Νόμπελ ειρήνης. Το 1957 πεθαίνει η αγαπημένη του γυναίκα σε ηλικία 78 ετών. Το 1960, όταν η Γκαμπόν αποκτά την ανεξαρτησία της το πρώτο γραμματόσημο του νέου κράτους απεικονίζει τον Σβάιτσερ που στα 85 του χρόνια πια, βλέπει να δέχεται το

Νοσοκομείο 6.000 περίπου τον χρόνο. Τώρα πια δεν εξασκεί την Ιατρική, αλλά υπάρχουν πολλοί εθελοντές, γιατροί και νοσοκόμες που ακολουθούν το παράδειγμά του. Πέθανε στις 4/9/1965 σε ηλικία 90 ετών και τον έθαψαν στο Λαμπαρβέν, δίπλα στην αγαπημένη του γυναίκα.

«Όσοι γνωρίσανε την αγωνία και τον πόνο έχουν συνδεθεί σ' όλο τον κόσμο μ' ένα μυστικό δεσμό. Όποιος αισθάνθηκε τον πόνο έχει χρέος να βοηθήσει να δοθούν οι πρώτες βοήθειες που έλαβε κι ο ίδιος όταν έπασχε. Η ίδια η αρρώστια αδελφοποιώντας τους ανθρώπους με τη σφραγίδα του κοινού πόνου, επιβάλλει σαν ύψιστο καθήκον ανθρωπισμού την Ιατρική βοήθεια στην Αφρική».

Πηγές

Α. Σβάιτσερ: Η Ζωή μου και η Σκέψις μου. Εκδ. Γαλαξίας 1966.

Τάσος Αθανασιάδης: Αλβέρτος Σβάιτσερ (ο ποιητής της χριστιανικής δράσης). Εστία 1968.

Ιωσήφ Γκόλομπ: Αλπερτ Σβάιτσερ (ο φίλος των ανθρώπων). εκδ. Γαλαξίας 1954.

Γ. Τεγόπουλος: Α. Σβάιτσερ: ο μεγάλος ανθρωπιστής γιατρός. Περιοδικό «Το Ιατρείον» 1997.

